

Recenzija bez punkta

Dailes teātra izrāde *Rotkho* pārsteidz ar multikulturālismu un vērienu

IKVIENU labu iestudējumu var skatīties dažādi. Mana izvēle šoreiz ir rakstīt par intelektuālo vai sajūtām tverto izrādi. Vai ir kāda atšķirība? Jā, jo Dailes teātra šīs sezonas flagmaņa *Rotkho* režisors Lukašs Tvarkovskis ir polis un ar visai atšķirīgu teātra pieredzi nekā Latvijas skatītājam. Daudz ko, kas, pieņem, Tvarkovskim ir pašsaprotams un sen apnicis, Dailes apmeklētājs redzēs pirmo reizi. Izrādē tam ir jēga, jo *Rotkho* ir darbs par mākslas būtību. Un jautājums, vai ir nozīme, ka kaut kas nav oriģināls, ja tas uz tevi atstāj iespaidu, tiek uzdots konceptuāli. Bet iespaidu izrāde atstāj, tāpēc – kāda starpība, zināt, ko skatāties, vai ne? Tur nu es Tvarkovskim piekritu par visiem simt: māksla ir (vai vismaz tai vajadzētu būt) pieredze.

Šis pārdomas Ankas Herbutas dramatiskajā materiālā, kas tapa iestudējuma laikā, tiek risinātas, izmantojot konkrētu piemēru. Pirms padsmīt gadiem Ņujorkas mākslas tirgu satricināja skandāls – izrādījās, ka prestižas mākslas galerijas vadītāja Anna Fridmena ilgstoši ir pārdēvusi saviem turīgajiem klientiem viltotas gleznas. *Rotkho* ir stāsts par skaļāko no tām – Rotko darbu bez nosaukuma, kuru aprāptais kolekcionārs iegādājās par miljoniem astoņiem (ar astiņi). Izrādes pamatā ir jautājums par spēju pierādīt mākslas darba izcelsmi, leģitimizēt to.

Recenzijas autore —
Zane Radzobe,
žurnāla *Ir*
teātra kritiķe

Tas, ka teksta pamatā ir dokumentāls stāsts, manuprāt, ir jāzina, lai pilnībā spētu novērtēt dažādas pērles, ko iestudējumā redzēsiet

ROTKHO.

Dailes teātris.
Nākamās izrādes 28. un 29. aprīlī.
Izpārdotas.

Tāpēc man šķiet visai ironiski (un jauki), ka iestudējuma veidotāji paši nav norādījuši daudzus savu ietekmju avotus, tajā skaitā dokumentālo filmu *Made You Look*, ko straumē *Netflix* un kas lieliski atklāj visai sarežģītās mākslas krāpniecības shēmu aizkulises. Lai gan – ko pārmet Herbutai vai

Tvarkovskim? Vai ievērojāt, ka izrādes nosaukumā liktais Rotko uzvārds rakstīts kļūdaini, raisot alūzijas ar lukusa zīmolu viltojumiem?

Tas, ka teksta pamatā ir dokumentāls stāsts, manuprāt, ir jāzina, lai pilnībā spētu novērtēt dažādas pērles, ko iestudējumā redzēsiet. Piemēram, to, ka cilvēki aiz aizkustinājuma raudāja Rotko gleznas priekšā, atzīstot to par unikālu un īpašu, bet vēlāk vairs neuzskatīja to pašu darbu par skaistu. Tā nav izdoma, tā ir dzīve. Un tas, protams, ļauj uzdot āķīgus, iespējams, reizēm ne pārāk komfortablus jautājumus, par to, kā mēs uztveram mākslu. Ko īstenībā no tās gribam, spējam paņemt?

Izrādei *Rotkho* īsti nav sižeta, lai arī stāsts par Fridmenu ir īsts, tāpat kā īsās atsauces uz Marka Rotko biogrāfiju vai latviešu mākslinieces Martas Zariņas-Ģelzes iecerēto performanci un pašnāvību. Drīzāk iestudējums ir meditācija vai, precīzāk, telpa meditācijai, kurā izrāde palīdz nonākt skatītājam. Tas tiek izdarīts ar skatuves tēlu un tā transformācijas palīdzību, un šoreiz milzīga nozīme ir gan Fabjēna Ledē scenogrāfijai, gan Pāvela Sakoviča horeogrāfijai, Lubomira Ģzelaka mūzikai, bet īpaši Jakuba Lehā video.

Izrāde praktiski notiek divos plānos – aktieri spēlē uz skatuves, bet vienlaikus viņus filmē un ar filmēto materiālu manipulē. Ikreiz, kad uz skatuves parādās kamera, interesants ir jautājums, kas piesaista uz-

IR IESAKA

17.
marts

IZRĀDE. EKSPEDĪCIJA JĀZEPS JAUNAJĀ RĪGAS TEĀTRĪ.

Režisores Ingas Tropas-Fišeres iestudējuma centrā ir Raiņa luga *Jāzepe un viņa brāļi*. Kādas slepenas ekspedīcijas laikā pētnieku grupa uziet apslēptu eju, kas noved viņus pazemē. Pētot atrastos artefaktus, dalībnieki neviļus atbrīvo Jāzepa dzimtas stāstu, un nākas uzdot daudzus jautājumus. Lomās Toms Harjo, Gundars Āboliņš, Kaspars Znotiņš, Agate Krista, Kristīne Krūze un citi. Biļetes cena 15–30 €. Bilesuparadize.lv

18.
marts

KONCERTS. VINETA SAREIKA UN LNSO MŪZIĶI KONCERTZĀLĒ

LATVIJA. Pazīstamā vijolniece kopā ar Nacionālā simfoniskā orķestra stīgu grupu mūziķiem Ventpilī atskaņos Dmitrija Šostakoviča Kamersimfoniju un Arnolda Šēnberga *Apskaidroto nakti*, kā arī Johana Sebastiāna Baha Sarabandu no Partitas minorā un Adadžo no Sonātes solminorā vijolniece solosniegumā. Sareika koncerta pirmajā daļā būs arī atskaņojuma vadītāja. Biļetes cena 5–100 €. Bilesuparadize.lv

Rotkho lomā Juris Bartkevičs, Mela Rotkho – Vita Vārpiņa

manību – ekrāns, skatuves tehnoloģijas vai aktieri? Tvarkovska darbā nepārprotami uzvar tehnoloģijas. Pats risinājums, vismaz teātra kontekstā, diez vai uzskatāms par svaiņu (zinu, zinu, ka Latvijā neredzēts), toties estētika gan piesaista – tā rāda rēgainu poētisku telpu, kurā sajaucas laiki un identitātes, valodas, kultūras, tēmas, radot (nevis rādot!) sajūtu, ka viss ir viens. Pagātne un nākotne pārplūst viena otrā, mākslas un dzīves robežas izzūd kā neeksistējušas, jautājums par patieso tiek risināts allaž un mūžīgi mūžos.

Rotkho piemīt valdzinoša atmosfēra – kaut kas starp hiperreālismu un sirreālām fantāzijām. Mani ļoti uzrunāja iestudējuma multikulturālā daba – līdztekus latviešu aktieriem Jurim Bartkevičam (*Rotkho*), Kasparam Dumburam (*Wolt* piegādātājs, Anastapolu), Ērikai Eglījai-Grāvelei (Aktrise), Rēzijai Kalniņai (Frīdmena), Artūram Skrastiņam (*Wolt* piegādātājs, de Sole), Mārtiņam Upeniekam (*Jack Smith, Museum* direktors), Vitai Vārpiņai (Mela *Rotkho*), Tomam Veličko (žurnālists Valčers) izradē spēlē arī poļi Andžejs

Jakubčiks (Aktieris) un Katažina Osipuka (*Destiny Hope*) un ķīnieši Jaņa Huana (Hai), Sjaočeņs Vans (Tao). Tas ļauj pārdomāt laikmetīgās pasaules dabu, attiecības, saiknes starp dažādām kultūrām. To, cik dažādi mēs varam uztvert pasauli, ja zinām, ka līdztekus mūsējam pastāv arī cits uztveres modelis. Un tā tālāk. Dzejai jau punktu nepieliksi; kāpēc likt punktu izrādei?

Šā vai tā, manuprāt, *Rotkho* piedāvā mākslas pieredzi visdažādākajam skatītājam. Steidzieties baudīt! ●

FOTO – ARTŪRS PAVLOVS

17.
marts

IZRĀDE. MĒS, ROKS, SEKSS UN PSRS VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRĪ.

Dramaturģes Ances Muižnieces, režisora Jāņa Znotiņa, scenogrāfes Pamelas Butānes kopdarbs stāsta par jauniem cilvēkiem, kuri 1985. gadā piedzīvoja leģendāro grupas *Pērkons* koncertu Ogres estrādē un tam sekojošo vilciena izdemolēšanu. Lomās – Kārlis Freimanis, Eduards Johansons, Ilze Pukinska, Skaidrīte Putniņa, Klinta Reinholde, Sandis Runge. Biļetes cena 18 €. Bilesuparadize.lv

19.
marts

KONCERT-UZVEDUMS. LUĪZE MILLERE NACIONĀLAJĀ OPERĀ.

Traģiska melodrāma pēc Šillera lugas *Mīla un viltus* motīviem. Verdi šajā operā pievērsies savai iecienītajai tēmai – mīlestības konfliktam starp tēviem, bērniem un viņu mīļotajiem cilvēkiem. Mākslinieciskais vadītājs un diriģents Pjērs Džordžo Morandi. Dziedātāji – Jūlija Vasiljeva, Deivids Džunghuns Kims, Rinalds Kandalincevs, Pavlo Balakins un citi. Biļetes cena 9–65 €. Bilesuparadize.lv

